

Lahden aikuissosiaalityössä tutkitaan ja kehitetään

Lahden aikuissosiaalityössä kehitetään ja kehitetään jatkuvasti. Yksikön sosiaalityöntekijät ja ohjaajat ovat aktiivisia työnsä kehittäjiä ja kokeilijoita. Sosiaalityöntekijöissämme on myös opiskelijoita, jotka tuottavat työn ohessa tutkimustietoa. Viime vuosina Lahden aikuissosiaalityö on ollut monessa mukana ja seuraavassa esittelemme siitä pieniä makupaloja.

Uutta suuntaa -pilotti

Lahden aikuissosiaalityön Uutta suuntaa -pilotti alkoi huhtikuussa 2015. Tavoitteena oli mallintaa suunnitelmallista sosiaalityötä ja tuottaa tietoa kehittämistyön pohjaksi. Uutta suuntaa -pilotissa oli tarkoitus kokeilla vaikuttavuuden arviointia ja sosiaalista raportointia sekä tuottaa tietoa aikuissosiaalityön asiakkaiden ja työntekijöiden kokemuksista, työn vaikutuksista ja palveluiden toimivuudesta.

Tiivis aloitus toi luottamuksellisuutta asiakassuhteeseen

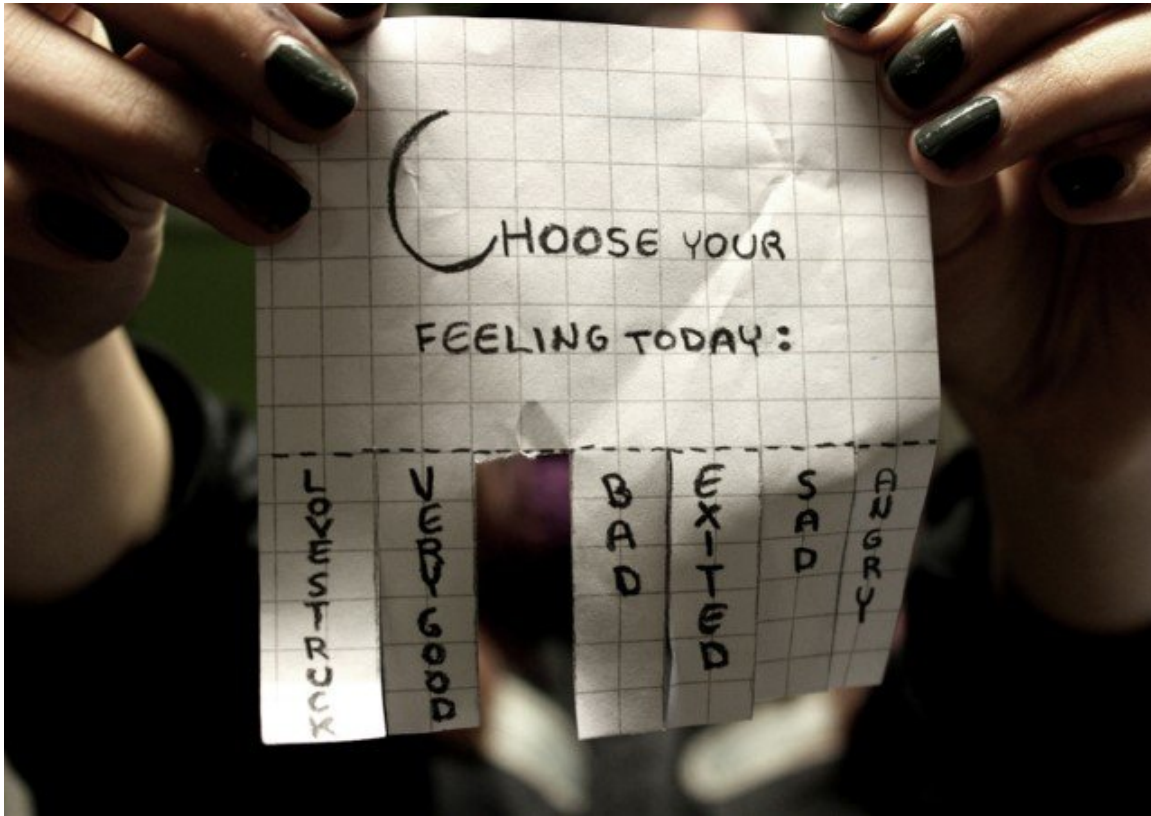
Pilottiin osallistui neljä sosiaalityöntekijää ja jokainen heistä rekrytoi mukaan yhden asiakkaan kehittäjäasiakkaaksi. Kehittäjäasiakkaita tavattiin pilotin ensimmäinen kuukausi kerran viikossa ja tämän jälkeen vähintään kaksi kertaa kuukaudessa. Työntekijät kertoivat kokemuksistaan noin kerran kuukaudessa sosiaalisen raportoinnin kokouksissa.

Työskentely kehittäjäasiakkaiden kanssa osoitti, että tapaamisten tiiviys alkuvaiheessa mahdollisti luottamussuhteen syntyminen asiakkaan kanssa ja päästään puhumaan asioista, jotka eivät ehkä muuten tulisi keskusteluun. Työntekijät kokivat, että intensiivinen työskentely toimii erittäin hyvinä vaiheessa kun kartoitetaan asiakkaan tilannetta ja miettimään sopivia palveluita. Tiivis työskentely ja tapaamiset olivat työntekijöiden näkökulmasta kaikille mukana olleille asiakkaille hyödyllisiä. Kaikki asiakkaat sitoutuivat tiiviiseen työskentelyyn ja joku asia heidän elämässään liikahti eteenpäin.

Kuulluksi tuleminen auttoi eteenpäin

Kokeiluun osallistuneilta asiakkaista yksi antoi palautetta kirjallisesti. Kyseisen asiakkaan elämäntilanne oli ennen pilotin alkamista sekava, koska hän ei tiennyt mitä alkaisi tehdä seuraavaksi. Asiakas lähti mukaan pilottiin, koska koki tarvetta saada omaan elämäntilanteeseen uudenlaisia näkökulmia ja ideoita. Pilottiin osallistuminen oli asiakkaalle positiivinen kokemus. Hän koki, että pilotin aikana hänen mielipiteitään kuunneltiin ja hänelle tiedotettiin riittävästi niistä asioista, joita hänen tulee tehdä. Asiakassuunnitelma auttoi asiakasta hahmottamaan elämäntilannettaan, tavoitteitaan ja seuraavia askelia omassa elämässään. Kriittistä palautetta asiakas antoi asiakastapaamisten virallisuudesta. Asiakas näki oman tilanteensa vuoden päästä valoisana ja arvioi, että on silloin työelämässä ja asuu tyttöystävän kanssa.

Hyvä asiakassuhde on perusta vaikuttavalle sosiaalityölle, jonka avulla voidaan edistää asiakkaan elämäntilanteen kohentumista. Sosiaalityö voi olla kuntouttavaa, kun sitä tehdään intensiivisesti.

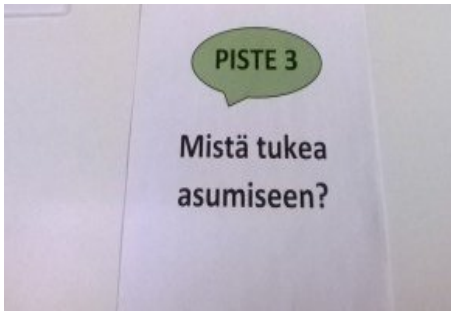
Nuorten teemapäivät

Lahden Aikuissosiaalityössä kokeiltiin keväällä 2015 monialaisesti suunniteltuja ja toteutettuja Nuorten teemapäiviä ennaltaehkäisevän työn menetelmänä. Aikuissosiaalityön työntekijät lähtivät rohkeasti etsimään kumppaneita oman ideansa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhteistyössä nuorisopalelujen, velkaneuvonnan, ulosottoviraston, Lahden Talojen, Lahden seudun nuorisotasuntojen ja SOS II -hankkeen kanssa suunniteltiin Talous ja Asuminen -teemapäivät. Nuorten teemapäivät toteutettiin kauppakeskus Trion nuortentila Triplassa 24.3.2015 ja 22.4.2015. Tavoitteena oli antaa nuorille mahdollisuus osallistua, saada tietoa ja kysyä omaan talouteen liittyviä kysymyksiä. Samalla työntekijöillä oli mahdollisuus kohdata nuoria sekä kokeilla uudenlaista tekemisen tapaa ja menetelmiä.

Teemapäivät rakentuivat neljästä pisteestä, joilla nuoret kiersivät ja pohtivat vetäjien kanssa erilaisia raha-asioihin ja asumiseen liittyviä kysymyksiä. Talous -teemapäivän pisteiden teemoina olivat rahankäytön suunnittelu, arki rahavaikeuksissa, ulosotto ja luottotiedot sekä velkojen vaikutukset ja niiden hoitaminen. Asuminen -teemapäivässä pohdittiin kannattaako omilleen muutto, miten ja mistä hakea asunto, mistä saa tukea asumiseen ja millaista on asumisen arki. Teemapäivään osallistui kymmeniä nuoria. Nuoret kokivat saaneensa päivissä uutta tietoa. Toisessa teemapäivässä vieraili nuorisotyöntekijöitä Riihimäeltä. He aikovat jalostaa konseptia ja toteuttaa vastaavaa toimintaa omassa kaupungissaan.

Nuorten teemapäivien järjestäminen oli onnistunut kokeilu. Pienilläkin kokeiluilla voidaan päästä hyvään alkuun ja löytää uudenlaisia tekemisen tapoja, jotka edistävät ihmisten hyvinvointia ja osallisuutta. Jatkossa konseptia on tarkoitus jalostaa ja mahdollisesti teemapäiviä toteutetaan tulevaisuudessakin paikoissa, joissa nuoria kohdataan.

Toisin toimiminen on tätä päivää!

Luokkaretki

Lahden päättäjäille ja virkamiesjohdolle esiteltiin Aikuissosiaalityön, toimeentulotuen, sosiaalipäivystyksen ja sosiaalisen luototuksen palveluita lokakuussa 2014 järjestetyllä luokkaretkellä. Sosiaalikeskuksen lisäksi vierailtiin [OVI työpajassa](#), [Maahanmuuttajapalveluissa](#) ja [Apilakadun asumispalveluissa](#).

Päättäjäille kerrottiin sosiaalipalveluista talouslukujen ja tilastojen taakse kätkeytyvien elämäntarinoiden avulla. Yksi niistä oli aikuissosiaalityön asiakkaana olleen Miikan. Hän oli keskeyttänyt opintonsa ja sai toimeentulotukea. Sosiaalityöntekijän antaman tuen, työllistymiseen liittyvän ohjauksen sekä tarvittavien palveluiden avulla tämä 19-vuotias sai elämänsä taas raiteilleen, ja toimeentulotuen tarve jäi lyhytaikaiseksi.

Retkellä esitettiin myös paljon kysymyksiä. Bussimatkojen aikana pohdittiin, onko maahanmuuttajien kotouttaminen koko kaupungin asia ja pitääkö asunnottoman alkoholistin raitistua saadakseen asunnon. Lisäksi mietittiin, keitä sosiaalityön tulisi auttaa. Onko syytä priorisoida ja jos, niin millaisiin asiakkaisiin? Ajatuksia vaihdettiin myös sähköisten palvelujen kehittämisestä sekä siitä, miten tavoitetaan ne apua ja tukea tarvitsevat ihmiset, jotka eivät itse jaksa tai pysty sitä vaatimaan.

Luokkaretki perustui Helsingin Diakonissalaitoksen ”Luokkaretki laitakaupungille” -toimintamalliin. Toimintamalli on kehitetty sidosryhmäviestintään ja vaikuttamiseen. Luokkaretkien tarkoituksena on viedä päättäjät tutustumaan paikkoihin ja palveluihin, jonne ei muuten tulisi mentyä tai ei edes pääsisi. Lahdessa luokkaretki toteutettiin sosiaalipalvelujen ja SOS II -aikuissosiaalityön kehittämishankkeen yhteistyönä.

OVI -työpajan säilytyslokerikko (Luokkaretken kuvitusta)

Luokkaretken osallistujia

Olenko minä näkymätön?

Lahden kaupungin aikuissosiaalityö osallistui lokakuussa 2014 Lahden yhdyskuntaseuraamustoimiston sekä Nikulan ja Apilakadun asumispalvelujen kanssa Olenko minä näkymätön -taidenäyttelyn järjestämiseen Pääkirjastossa. Näyttelyssä esiteltiin asunnottomien, vankilasta vapautuneiden sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujien omia taideteoksia. Mukana oli myös heidän runojaan sekä pieniä tarinoita.

Näyttely muodostui lisäksi valokuvista, joita olivat ottaneet päihdetyötä tekevät ohjaajat. Kuvat olivat syntyneet spontaanisti, ja asiakkaat olivat itse päässeet vaikuttamaan siihen, miten haluavat tulla nähdyksi. Valokuvien väleissä oli sosiaalialan työntekijöiden runoja.

Talousneuvontaa aikuissosiaalityön asiakkaille (2013-2014)

Lahden aikuissosiaalityön yksikössä tehtiin 7.10.2013 – 31.3.2014 aikuissosiaalityön ja sosiaalisen luototuksen yhteiskokeilu, jossa sosiaalityön asiakkaita ohjattiin sosiaalisen luototuksen talousneuvontaan. Lähtökohtana kokeilulle oli se, että aikuissosiaalityössä on asiakkaita, jotka voisivat hyötyä velkatilanteensa selvittämisestä vaikka heillä ei olisikaan mahdollisuutta tai tarvetta saada sosiaalista luottoa. Talousneuvonnan asiakkaiksi profiloituivat asiakkaat, joilla saattoi olla

- toistuvasti vaikeuksia saada rahansa riittämään
- epäselvä velkatilanne, joka saattoi estää työllistymis- ja/tai kouluttautumishalukkuutta
- tarvetta saada velkojen hoitamiseen apua, esimerkiksi maksusuunnitelman tekemiseen
- sellaisia rahatalouteen liittyviä ongelmia, joiden ratkomisessa sosiaalisen luototuksen asiantuntemus tulisi erityiseen tarpeeseen

Kokeilussa sosiaalityöntekijä ohjasivat sosiaalisen luototuksen sosiaaliohjaan luokse omia asiakkaitaan ja tarvittaessa tapaamisia pidettiin yhdessä. Talousneuvonnan työskentelyvaiheessa asiakkaiden velkatilanteita selviteltiin ja asiakasta autettiin pohtimaan keinoja velka-asioiden ratkaisemiseksi. Työskentelyn aikana mietittiin myös keinoja, joilla suuren velkataakan kanssa on mahdollista elää, vaikka esimerkiksi sosiaaliseen luototukseen tai velkajärjestelyyn ei olisi mahdollisuuksia. Asiakkaita autettiin vastaanotolla ottamaan itse yhteyttä velkojiin ja laatimaan maksusuunnitelmia ja heille annettiin tietoa eri mahdollisuuksista hoitaa velkojaan.

Sosiaaliohjaaja opasti asiakkaita käyttämään erilaisia työkirjoja, kuten [Kukkaron herraksi-](#)työkirjaa, joiden avulla asiakas saattoi pysähtyä pohtimaan rahankäyttöään. Sosiaaliohjaaja käytti asiakkaiden kanssa myös luovia menetelmiä, kuten [Elämän ympyrää](#), Elämän viivaa, filmejä ja kirjallisuutta.

Kokeilun aikana kahdelle asiakalle voitiin myöntään sosiaalinen luotto. Asiakkaita ohjattiin käyntien lisäksi myös kirjeillä, jotta asiat eivät jääneet muistin varaan. Kokeilun aikana havaittiin, että asiakkaiden toimintaan vaikuttaminen näytti vaativan suuremman työn, kuin mitä pystyttiin toteuttamaan. Luovat menetelmät osoittautuivat onnistuneiksi, mutta vaativat myös enemmän aikaa. Intensiivisestä tuesta huolimatta monet asiakkaat eivät olleet kovin valmiita muuttamaan arkeaan tai esimerkiksi kirjaamaan rahankäyttöään ylös. Kun velkoja selviteltiin, oli monelle positiivnen yllätys, että velkatilanne ei ollutkaan niin paha kuin oli kuviteltu ja että veloille voidaan

ylipäänsä tehdä jotain.

Sosiaalityöntekijät pitivät kokeilua hyvänä ja sosiaalisen luototuksen talousneuvonta jäi pysyväksi käytännöksi yksikköömme.

Valokuvaryhmä (2013)

Lahden Aikuissosiaalityössä toteutettiin vuoden 2013 lopussa valokuvaryhmä sosiaalityön asiakkaille. Tavoitteena oli kokeilla ja kehittää valokuvausta ryhmämuotoisen sosiaalityön

välineenä. Kehittämistyö oli tullut ajankohtaiseksi mm. aikuissosiaalityön asiakasmäärän lisääntymisen myötä. Lisäksi oli havaittu, ettei perinteinen yksilökohtainen sosiaalityö aina vastannut asiakkaiden tarpeisiin. Sosiaalityön menetelmien kehittäminen tuki myös kaupunkitasoista tavoitetta ehkäistä syrjäytymistä sekä lisätä palvelujen asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan osallisuutta.

Helsingissä oli vuosina 2010–2011 kehitetty ”Elämäni kuvat” -ryhmätoimintaa aikuissosiaalityön kehittämishankkeessa. Lahden aikuissosiaalityö sai Helsingistä luvan hyödyntää siellä saatuja kokemuksia ja toteuttaa niiden pohjalta vastaavan tyyppisen ryhmän. Lahden kokeilu nimettiin Omat kuvat -ryhmäksi ja se toteutettiin yhdessä Lahden Ammattikorkeakoulun sosionomi (amk) -opiskelijoiden kanssa

Valokuvaryhmän tavoitteena oli asiakkaan oman elämäntilanteen ja omien tavoitteiden tarkastelu ryhmässä. Työvälineenä käytettiin valokuvia ja elämäntilanteeseen liittyviä (kuvaus)tehtäviä sekä virikkeitä. Tavoitteena oli asiakkaan itsetuntemuksen lisääminen, toimintakyvyn tukeminen ja laajentaminen, toimijuuden vahvistaminen sekä uusien sosiaalisten suhteiden luominen. Prosessi pohjautui sosiaalityöhön, erityisesti tilannearvioon eli asiakkaan elämäntilanteen monipuoliseen kartoitukseen. Ryhmän lopuksi osallistujien tuotoksista koottiin näyttely oppimiskeskus Fellmanniaan.

Kokemukset valokuvaryhmästä olivat hyvät. Osallistujat kokivat ryhmän tärkeäksi ja mielenkiintoiseksi. Lisäksi sen koettiin antavan sisältöä elämään, rohkaisevan liikkumiseen ja osallistumiseen sekä sosiaalisiin suhteisiin. Myös Aikuissosiaalityön näkökulmasta kokeilu oli onnistunut. Ryhmämuotoisen toiminnan järjestämisen osoittautui toimivaksi tavaksi tehdä sosiaalityötä. Lisäksi yhteistyö sosionomi (amk) -opiskelijoiden kanssa todettiin antoisaksi ja kaikkia osapuolia hyödyttäväksi.

Omat kuvat -valokuvaryhmässä koottu kuvakollaasi.

ongelmien käsittelyssä. Tutkielmassa kuvataan, millaisia onnistumisen ja epäonnistumisen mahdollisuuksia aikuissosiaalityön asiakkaana olevilla nuorilla aikuisilla on sekä miten nämä mahdollisuudet kohdataan ja todetaan sosiaalityön käytännössä. Johtopäätöksissä todetaan, että parhaimmillaan onnistumiset toteutuvat vaihtoehtojen puntarointina ja kokeiluina. Pahimmillaan epäonnistumiset puolestaan kohdistuvat tiettyihin asiakasryhmiin vaihtoehdottomuuden tarjontatilanteessa. Kaikkiaan rea Nieminen näkee tarpeellisina aikuissosiaalityössä keskustelut nuorten aikuisten arjen tilanteista sekä sosiaalityön käytännöistä. Pro gradu -tutkielma kokonaisuudessaan löytyy täältä:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/95065/GRADU-1394633344.pdf?sequence=1>

Muut tutkielmat

Kuka käy sosiaalitoimistossa? Selvitys Lahden kaupungin aikuissosiaalityön asiakkaista

Lahden Aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijä Mari Sisso pyrki vuoden 2014 toukokuussa laatimassaan sosiaalityön käytäntötutkimuksessa selvittämään kvantitatiivisen aineiston avulla sosiaalitoimiston asiakaskuntaa. Tutkimuksessa selvitettiin syitä ensimmäiselle toimeentulotukihakemukselle asiakastietojärjestelmän tilastojen avulla. Tutkimuksen keskeisin tulos koski tilastoinnin ja asiakastietojärjestelmän kehittämistarvetta. Lahden kaupungilla on vielä tehtävää tiedonhuollon kanssa ja tilastoinnin kehittämisessä. Se ei kuitenkaan ole yksin tämän haasteen edessä vaan se koskettaa lähes kaikkia julkisia sosiaalialan toimijoita. Käytäntötutkimus on luettavissa täällä:

http://www.socca.fi/files/3951/Kuka_kay_sosiaalitoimistossa_Mari_Sisson_kaytantotutkimus2014.pdf

Asiakkaiden kokemuksia asiakkuudesta. Lahden kaupungin aikuissosiaalityön uusien asiakkaiden tiimi

Lahden Ammattikorkeakoulun sosionomi (amk) -opiskelijat Mirikka Laitinen, Hanna Lius-Gustafsson ja Johanna Pekkola-Pärssinen laativat keväällä 2015 opinnäytetyön, jossa selvitettiin Lahden kaupungin aikuissosiaalityön uusien asiakkaiden kokemuksista saamastaan palvelusta. Tulosten mukaan asiakkaiden kokemukset palvelusta olivat pääasiassa positiivisia. Kehittämistarpeina nousivat esiin asiakkaiden osallisuuden lisääminen sekä panostaminen asiakkaiden saapumiseen varatuille ajoille. Aikuissosiaalityö hyödyntää opinnäytetyön tuloksia toiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyöhön voi kokonaisuudessaan tutustua täällä:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/90218/Lius-Gustafsson_Hanna.pdf.pdf?sequence=1

Lapsiperheiden asiakkuus aikuissosiaalityössä

Lahden Aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijä Kirsi Heinonen selvitti kandidaatin tutkielmassaan vuoden 2015 kesäkuussa lapsiperheiden asiakkuutta aikuissosiaalityössä. Tutkielman lähtökohtana oli tarkastella, miten aikuissosiaalityössä tehdään asiakastyötä lapsiperheiden kanssa ja miten asiakkuudessa olevien lapsiperheiden lapset ja heidän tuen tarpeensa huomioidaan aikuissosiaalityön asiakasprosessissa. Tutkielman mukaan lapsiperheiden asiakkuuden alkamiseen voi olla monenlaisia syitä. Haastatteluun osallistuneen aikuissosiaalityön tiimin kertoman mukaan eniten sosiaalityön asiakkuutta synnyttävät perheiden taloudelliset vaikeudet, kuten rästivuokrat ja sähkön katkaisut maksamattomien

laskujen vuoksi. Taloudelliset vaikeudet näkyvät toimeentulotukiasiakkuutena. Lisäksi pitkittynyt tai ylisukupolvinen toimeentulotukiasiakkuus sekä yksinhuoltajuus nousivat haastattelussa esille. Tutkielman aihe on tärkeä, koska erilaisten tutkimusten mukaan perheen toimeentulotukiasiakkuus voi aiheuttaa lapsille sekä sosiaalisia että terveydellisiä ongelmia myöhemmässä elämässään.